

KIRMIZI SAÇLI KADIN: BABALAR VE OĞULLAR

Ömer Ayhan

Orhan Pamuk'un yayımlanan son romanı *Kırmızı Saçlı Kadın*, eleştirmenler ve okurlar tarafından farklı tepkilerle karşılaştı. Eleştirmenler romanı handiyse yerden yere vururken okurların genel olarak kitabı beğendiği söylenebilir. Kötü eleştirilere karşılık romanın işlevsel bir yönü olduğunu baştan söylemeli. *Kırmızı Saçlı Kadın* aracılığıyla Orhan Pamuk edebiyatıyla ilk defa tanışan bir okur kitlesi var. Önceden yazarın hiçbir kitabını okumayanların yanı sıra, başladıkları romanlarını bitiremeyenler böylelikle bir başlangıç yaptılar. Öte yandan, yeni okurlar yazarın diğer romanlarını okurken aynı beğeni sürececek mi, sürüyor mu edebiyat sosyolojisi açısından önemli veriler sağlayabilir, kesinlikle araştırılmaya değer. Orhan Pamuk üzerine yazmak netameli bir iş. Hem çıkış yaptığı 80'li yıllarda edebiyat camiasına mesafeli duruşu hem de romanlarında Cumhuriyet ile oluşturulan kimi değerlerin sonuçlarına dair zaman zaman eleştirel tutumuyla belirli bir kesimin hedefi hâline geldi. Tahsin Yücel'in *Kara Kitap* üzerine yazısı ne yazık ki bu duruma 'kötü' bir örnektir. Yazının tarafsız olduğunu varsaydığınız takdirde, *Kara Kitap*'ta olumlu 'en ufak bir edebî özelliğin' bile olmadığına inanmak zorundasınız. Daha vahimi, Tahsin Yücel'in dil yanlışı diye saptadığı örneklerin azımsanmayacak bir bölümü, bozuk Türkçe olarak nitelendirilemez. Edebiyatı dil bilgisi kurallarına indirgediğiniz an, söz gelimi Leyla Erbil'in *Halıaç*'ında bir dolu 'yanlış' cümle yakalarsınız ama o yazı, kitabın edebî gücü

göz ardı edilerek ciddiye alındı; bir taraftan usul usul bekleniyordu. Orhan Pamuk'un sonraki yıllarda kimi siyasal açıklamaları, Nobel Edebiyat Ödülü'nü kimilerine göre Yaşar Kemal'in hakkı iken kucaklaması gibi edebiyat dışı unsurlar, birçok eleştirmene ve kitap tanıtıcılarına da ellerindeki pusulayı şaşırttı. Bir incelemeçi *Kırmızı Saçlı Kadın*'ı kıyasıya eleştirirken yazarın liberal duruşunu diline dolayabiliyor. Yazarı seven daha küçük bir kitle ise kitapları üzerine en ufak bir olumsuz görüşten imtina ediyor. Bu, sıkıntılı bir manzara çünkü kerteriz noktası elinizden kayıp gitmişse yıllarla oluşturduğunuz emeğe sıkıyorsunuz kurşunu; sevip kolladığımız yazarın karşıtlarına ya da dış bilediğiniz yazarın kendisine değil.

Kendi payıma, Orhan Pamuk daima önemsemediğim bir yazar olageldi. Kültürel okumalara kapı açan temaları

ve göndermeleri bir tarafa, her romanında farklı anlatım yöntemlerine başvurmasıyla bile, biçim içerik bağlamında eleştirel okumaya açık eserler yazdı ve yazıyor. Sürekli araştıran, risk alan bir yazar. Türk romanından yazarın romanlarını çıkarıp hiç yazılmadıklarını varsayalım; hepi topu bir yazardan söz ediyoruz, sayıca iki elin parmağını zar zor buluyor yazdığı romanların sayısı. 1980 ve sonrası Türk edebiyatında ciddi bir eksiklik olurdu kanımca. Bunca sözden sonra *Kırmızı Saçlı Kadın*'ın, yazarın düzenli bir okuru olarak bende derin bir hayal kırıklığı yarattığını söylemek zorundayım. Hayal kırıklığının ötesinde şaşırtıcı bir manzara. Şimdi *Kırmızı Saçlı Kadın*'ın ana arterinde biraz dolaşalım. Romanın ilk anlatıcısı Cem Çelik; orta yaşlı, inşaat işinden büyük meblağda para kazanan bir iş adamıdır. Romanın ilk 75 sayfasında, 1985'te ve 1986 yazında yaşananları 15 ve 16 yaşında bir delikanlı olarak anlatır. Dağılmış bir çekirdek ailenin çocuğudur Cem. Solculuğu bir politik seçimin ötesine taşıyan babası; bir eczane sahibi olmakla birlikte, karıştığı olaylardan ötürü 12 Eylül sonrasında yakalana- rak işkence görmüş, başka bir kadınla ilişkisinin sonucunda evi terk etmiştir. Annesiyle Beşiktaş'ta orta hâlli bir yaşantı sürdüren Cem için, 1986 yazı unutulmaz bir dönem olacaktır. Maddi durumları sarsılınca annesi, Gebze'ye taşınır; Cem, İstanbul'da kalmanın yollarını arar. Bir kitapçıda çalışan ve kitaplara düşkünlüğüyle ileride yazar olma hayalleri kuran Cem; o yıllarda küçük, yeni kurulmuş bir kasaba olan ve dönemin İstanbul'una hayli uzak düşen Öngören'de, arazilerde toprağı eski usullerle kazıp su arayan bir ustanın yanında çıraklık yapar. Bir büyüme hikâyesi gibi baş-

lıyor *Kırmızı Saçlı Kadın*. Yazar olma hayallerinden bir süre için bedensel güce yaslanan ağır işçiliğe geçen Cem, yaşadığımız toplumsal koşullar göz önüne alındığında hayli erken yaşta ilk cinsel deneyimini de yaşar. İlk elde babasızlık, romanın ana arteri gibi görünüyor. Cem'in babasıyla ilişkisi; görünüşte sorunsuz, klasik baba-oğul geriliminden uzaklar. Bununla birlikte gizli siyasi bağlantıları, başka kadınlarla ilişkisi ve sonunda evden ayrılıp uzun süre izini kaybettirmesiyle eksikliği daima hissedilen bir baba. Yerini kısa sürede ustası alıyor, Mahmut Usta. Kuyu kazma işi uzuyor, on beş günlük iş haftalara yayılıyor, ustası geceleri genç çırağına hikâyeler anlatıyor. Geleneksel hikâyeler bunlar; dinleyenin kıssadan hisse çıkarmasını amaçlayan, içinde insanlığa dair dersler barındıran, *Kur'an'a* ve kadim tarihe uzanan. İki temel metin var romanda. Bilmeden babayı öldürme üzerine Sophokles'in *Kral Oidipus'u* ve Firdevsi'nin *Şehnamesi*'nde yer alan, yine farkında olmaksızın babanın oğulu öldürmesini işleyen Rüstem ile Sührab hikâyesi. Roman, iki metnin karşıtlığı üzerine kurulduğundan ve bu gerilimden beslendiğinden bazı noktalara değineceğim. Babayı öldürmek, bizi Sophokles ile birlikte Freud'a da gönderir. Babanın öldürülmesi bir biçimde anarşist bir eylemdir, anarşistlerin düsturunun en küçük ölçekte örneği denilebilir; zira toplumsal değil, bireyseldir ve öldürme eylemi de bir gerçeklikten ziyade bir metaforu işaret eder. Orhan Pamuk; yüzyıllara yayılan padişahlık ve iktidarın babadan oğula geçtiği bir coğrafyada 'baba'ları simgesel de olsa öldürmenin Batı'ya kıyasla ne kadar sancılı olduğuna, dahası Freud'un meseleyi teyellediği bilinçdışının ne kadar bas-

tırıldığına da göndermede bulunuyor. Mahmut Usta, geceleri hikâye anlatırken genç Cem'e öğüt vermeyi de ihmal etmez. Cem, kendisine saygıda kusur etmemelidir, her dediğini yapmalıdır ki ustasının sevgisini kazanabilsin. Batı'da babanın oğul tarafından simgesel öldürülüşü, arkaik metinlerden psikanalize birçok bağlamda yerini almışken Doğu'da oğulun babayı değil de yanlışlıkla da olsa babanın oğulu öldürmesi bir biat kültürüne işaret eder. Cem, bir yandan ustasının emirlerini âdeta kıvançla yerine getirirken kimi zaman da ona kızar. Bu kafa karışıklığı yaşadığı coğrafyada Batı ile Doğu'nun bir aradalığı, dolayısıyla arada kalmanın bitmek bilmez bir gerginliği tetiklemeyle alakalıdır.

Kurduğum cümlelerin vaatkârlığına aldanmayın; Orhan Pamuk, bu büyük temayı romanın ana karakteri Cem aracılığıyla bir sabit fikir hâlinde işliyor. Öyle ki ikinci bölümün ilk kırk sayfasında roman bir türlü ilerleyemiyor; ilk bölümde sadece birkaç sayfada ete kemiğe bürünen kırmızı saçlı tiyatrocü Gülcihan, Mahmut Usta, anlatıcı Cem, okurun belleğinde iz bırakırken ikinci bölümün kahramanları tek boyutluluktan bir türlü kurtulamıyor. Örneğin Cem, Ayşe ile evleniyor; bir türlü çocukları olmuyor ve yaşadıkları düş kırıklığı onları iyice birbirine bağlıyor. Karı koca olmanın ötesinde çok yakın arkadaşı oluyorlar; sonunda Ayşe, Cem'in iş ortağı da oluyor ama roman boyunca Ayşe diye bir karakter ne yazık ki yok; kocasıyla sık sık Avrupa'ya gidiyorlar, müzeleri ziyaret edip Firdevsi'nin *Şehname*'sinden, babasının Sührab'ı öldürmesiyle ilgili resimleri araştırıyorlar ve elbette Oidipus'u da. Ayşe, Cem'in babalar ve oğullara dair takıntısının bir aracısı olmaktan öteye geçemiyor. Aslına bakılırsa kaçır-

rılmış bir fırsat denilebilir *Kırmızı Saçlı Kadın* için. Genç Cem'in yaralı benliği, ona sürekli aynı sözcüğü tekrarlatıyor. Tanpınar'ın eserlerinde daima öne çıkan sözcükler vardır, talih, rüya, masal... Sık sık kullanır onları kurduğu dünyayı açıklarken. Cem ise yazar aracılığıyla bir sözcüğü sık sık, kimi zaman aynı sayfada birkaç kez olmak üzere roman boyunca tekrarlıyor: şefkat. Gelgelelim bir duyguya duyulan açlık insanı hassaslaştırırken eksikliği kimileyin insanı bir bıçağın ucu gibi keskinleştirebilir de. Cem'in ustasını kuyuda bırakıp koşarak kasabaya indiği ve sonra hiçbir şey yapmadan geri döndüğü uzun bir sahne var. Kanımca romanın en başarılı sayfaları bunlar. Cem, kasabaya hesapta ustasının kuyunun dibinde yaralandığını belki de ölmüş olabileceğini haber vermek için inmiştir. Askerleri gördüğü hâlde onlara seslenmez, kimseye bir şey söylemeden geri döner. Babası, Cem'i ergenlik sorunlarıyla baş başa bırakıp yeni bir yaşama atılırken 'istemedem' mecazen öldürmüştür oğulu. Cem de babası yerine koyduğu ustasını planlamadan, istemedem kuyuda bırakıp ölüme terk eder; romanın ikinci bölümünde suçluluk duygusunu üzerinden atamamışsa da topluma karışmış, enikonu bir birey de olmuştur. O birkaç sayfada Albert Camus'nün *Yabancı*'sını anımsatan bir enerji var. Mersault, anlamsızlığı; hiç sekmeyen bir soğukkanlılıkla, kısa cümlelerle anlatır. Buna karşılık nedensiz cinayeti işlerken birden metne beklenmedik bir şiirsellik yayılır, sonrasında yine o ilk kalıba dönüş yapılır. *Kırmızı Saçlı Kadın*'da da Cem'in anlatıcı olarak parladığı ender anlardan biri bu. Ne yazık ki buradan çıkacağını düşünebileceğimiz varoluşsal kaosun yerine, Sophokles ile Firdevsi'nin metinlerine sü-

rekli, (buna gönderme bile denilemez çünkü orada bir ima saklıdır) dönüşlerle roman bir kısır döngüye giriyor.

Kırmızı Saçlı Kadın, sıkıntılara rağmen Pamuk'un romancı yeteneğiyle kimi zaman etkileyici olabiliyor. Kitabın gizli kahramanı, Öngören kasabası. Orhan Pamuk'un romanlarında mekân duygusu üzerine bir kitap bile yazılabilir. Kitap üzerine yazanlar, benim okuduğum birkaç yazıda değinmemişler; belki önemsemediler belki de gerçek olup olmadığını sorgulamadılar. Öngören, gerçek bir kasaba değil. Tıpkı Thomas Pynchon gibi hayali bir kasaba yaratmış yazar. Hem genç Cem'in anlattığı çiçeği burnunda kasaba hem de aradan otuz yıl geçtikten sonra Cem gibi usul usul yaşlanan ve tamamen betonlaşıp yıllar içinde âdeta semiren İstanbul'a eklenenen, onun ayrılmaz bir uzvu olan Öngören; romandaki ikincil karakterlerin tamamından daha inandırıcı ve etkileyici. Orhan Pamuk; yeni inşa edilmiş, henüz anlatılacak bir tarihe sahip olmayan kasabaya, içine dâhil edildiği anda bile nostaljik çağrışımlar yapan unsurlar eklemiş. Yazlık sinema kültürü 1970'lerin sonlarında İstanbul için bir gerçeklik olmaktan çıkmıştı. O derme çatma ama bir o kadar da büyüleyici mekânların yarısından çoğu kültürel hayatımızda yok olmuş, kalanları da can çekişirken 1986'nın tarihsiz ve yoksul Öngören'inde insanları birbirine yaklaştıran, sınırlı kültürel ortamı ayakta tutan bir birleştiricidir. Ne de olsa Öngören; o dönemde İstanbul'un bir parçası olmaktan uzak, baştan sona bir 'yakın taşra'dır. Cem'in kırmızı saçlı kadını tanıdığı çadır tiyatrosu da bu anlamda ustaca seçilmiş bir örnek. Cem, çocukluğunda İhlamur Kasrı yakınlarında kurulduğunu hatırlar bir çadır tiyatrosunun. Ancak bu alçak

gönüllü tiyatronun modern bir İstanbul mahallesindeki ömrü kısa sürer. İstanbul'da tutunamayan bir başka gelenek, taşranın sıkıntılı ortamında insanlara el verir. Öngören otuz yılın sonunda bir beton yığınına dönüşür ve artık orta yaşa gelen Cem, Sührab adını verdiği inşaat firmasıyla işe girişmeden önce geldiği yerleşimi onca yıl sonra tanıyamaz; Mahmut Usta'yla kuyu kazdıkları bomboş arazi, bina yığınının arasında görünmez olmuştur. Öngören'de sosyal hayat canlanırken bir mahalleyi özellikli kılan 'ruh' da doğayla birlikte yitip gider ama eski kuşağın elinde yine de 'bir zamanlar' diye çocuklarına anlatabilecekleri bir iki malzeme kalmıştır: yazlık sinema ve çadır tiyatrosu.

Kara Kitap: Bitmeyen bir Roman

Orhan Pamuk'un kimilerine göre bugüne kadar yazdığı en iyi romandır *Kara Kitap*. Nobel Edebiyat Jürisi'nin, ödülün verilmiş sebeplerini açıklarken özellikle *Kara Kitap*'ı öne çıkarması bu noktada anlaşılabilir bir tutum. İşin şaşırtıcı yönü, *Kara Kitap*'ın yurt dışında örneğin *Beyaz Kale* veya *Benim Adım Kırmızı* kadar ilgi görmemiş olmasıdır. Jürinin açıklamasıyla romanın edebiyat elitinin gözünden kaçmadığını öğrenmiş olduk. Oysa Türkiye'de durum daha farklı. *Kara Kitap*'tan daha fazla satılan romanları olduysa da üzerinde en çok durulan romanı, hâlen *Kara Kitap*'tır. *Kara Kitap* üzerine birçok yazıdan derlenen çalışmadan Orhan Pamuk'un bizzat kalem aldığı *Kara Kitap'ın Sırları*'na varasıya roman epeyce araştırıldı, belli aralıklarla gündeme gelmeyi sürdürdü. Hayır, pusulamız değişmedi, hâlâ *Kırmızı Saçlı Kadın*'ın karasularındayız. Ancak *Kara Kitap*, Orhan Pamuk'un bence kafasında bitireme-

diği bir kitap ve yazarı farkında ol-
sun ya da olmasın, kimi romanlarına
sızılmaktan geri durmuyor. *Kara Kitap*
ile organik bağı en kolay görülebilen
romanı, *Kara Kitap*'tan sonra yayımlan-
ılan *Yeni Hayat*'tır. Romandaki kimi
bölümler hiç yayımlanmadan *Kara
Kitap*'a dâhil edilse okur için yadırga-
tıcı bir deneyim olmazdı. *Kafamda
Bir Tuhaflık*'ta *Kara Kitap* ile kurulan
bağ *Yeni Hayat*'taki kadar görünür
değildir. Bununla birlikte İstanbul so-
kaklarında Celâl'i arayan, kent soylu
Galip'e hiç benzemeyen, köyden kente
göç etmiş ve şehrin varoşlarında yeni
bir hayat kurmuş olan bozacı Mevlut;
bir 'flanör' gibi şehri bir uçtan ötekine
adımlarken belli belirsiz düşler kurar,
imgelemi zengindir ve bu noktada ro-
manın son kısımlarındaki İstanbul'a
dair kimi sayfalar *Kara Kitap*'tan çık-
mış gibidir. *Kara Kitap* ile *Kırmızı Saçlı
Kadın* arasında birbirine benzer bir
şablon olduğunu düşünüyorum. *Kır-
mızı Saçlı Kadın*'da, Sophokles ile Fir-
devsi'nin metinleri öne çıkarılırken
Kara Kitap'ta, kimi hayali kitapların
ve yazarlarının önünde *Mesnevî* ve
özellikle Şeyh Galip'in *Hüsn ü Aşk*'i öne
çıkır. İki romanın arasındaki nitelik
farkı da bu ortak noktadan çıkıyor.
Kara Kitap'ın birbirinden zengin hikâ-
yeleri, gönderme yapılan eserlerin
romanı 'susturmasına' izin vermiyor;
Kırmızı Saçlı Kadın'da ise bu iki klasik,
bir gönderme olmaktan çıkıp kurmaca
duygusunu alaşağı eden birer me-
kanizmaya dönüşüyor. Cem'in Mah-
mut Usta'yla ilişkisi, Galip ile Celâl'in
ilişkisini uzaktan da olsa anımsatıyor.
Mahmut Usta, köşe yazarı Celâl ile or-
tadan kaybolunca onun yerine geçerek
yazmaya başlayan Galip gibi hikâyeler
anlatıyor. Bu hikâyeleri bir gazeteden
okumak yerine bizzat ustanın ağzın-
dan dinliyor Cem ve kitabın okurları.

Tıpkı *Kara Kitap*'taki köşe yazıları gibi
fantastik unsurlar da içeren hikâyeler,
daha çok *Kur'an*'dan alınmış olsa da
Mahmut Usta hikâyeleri kendi süzge-
cinden geçirip eklemeler yapıyor. İki
roman arasındaki asıl benzerlik ise
yer değiştirme, bir kişinin diğerinin
yerine geçmesiyle sağlanıyor. Galip'in
ortadan kaybolan Celâl'in yerine geç-
mesi gibi, Cem'in babası ortadan kay-
bolunca onun yerini bir süreliğine ika-
me etmek Mahmut Usta'ya düşüyor.

Cem'in ilişkisi girdiği tiyatro sanatçı-
sı Gülcihan'ın oğlu da tıpkı Cem gibi
babasızlık çekiyor. Romanın sonunda
Cem bir baba figürü olarak belirse de
sonunda bir baba'ya dönüşemiyor;
zira romanda hemen hiçbir şeye art
alan bırakmayan *Şehname*'deki bölü-
me geliyor sıra: oğulun babayı öldür-
mesi. Romanın sıkıntılarından biri
de tekrar tekrar ısıtılıp önümüze ko-
nulan hikâyelerdeki önemli bir detay.
Hem *Kral Oidipus*'ta hem de Rüstem ve
Sührab'da, baba oğlu, oğul da babayı
kim olduklarını bilmeden yanlışlıkla
öldürürler. Mahmut Usta; Cem tara-
fından bir baba yerine konulduğunu
fark etmez, Cem'e bir baba gibi yakla-
sa bile ve elbette onun babası değildir.
Tiyatrocu Gülcihan Hanım'ın oğlu
Enver ise Cem ile karşılaştıklarında
gerçek babası olduğunu bilmektedir
ve kazara da olsa cinayeti bu 'bilgiye-
le' işler. Romanda önce Cem'in baba-
sı yerine koyduğu ustasını bilinçdışı
dürtülerin etkisinde öldürme girişimi
ve sonrasında oğul Enver'in Cem'i ku-
yuya itip ölümüne yol açması, ne *Kral
Oidipus* ile örtüşüyor ne de Rüstem ve
Sührab'la.

Kitabın başarısızlığının temel nedeni
kanımca Orhan Pamuk'un tragediyayı
Yeşilçam'da örnekleriyle sıkça karşı-
laştığımız melodram ile birleştirme

çabası. Benzer duygulara açılrsa da birbirinden alabildiğine uzak düşen iki kavramı tesadüflerle birleştirme çabası, romanda işe yaramıyor.

Körler Sağırklar Birbirini Ağırlarsa

Romanı aşağıya çeken unsurlardan biri de editoryal çalışmadaki sıkıntılardan kaynaklanıyor. Orhan Pamuk bu konuda tek hatalı isim değil çünkü her romanı, yakın çevresindeki ciddi bir okur kitlesinin okuma süzgecinden geçtikten sonra genel okurla buluşturuluyor. Yazardan başlayarak kitabın editörü, (oldukça tecrübeli bir yazın insanı) düzeltmeni (değerli bir kurmaca yazarı) ve fikirlerine güvendiği edebiyatla içli dışlı, kimisi bizzat edebiyatçı olan kitabın ilk okurları (onlara bir aile diyebiliriz) güçlerini birleştirerek bir araya gelmiş ama sonuç vahim denilecek ölçüde sorunlu. Maale basiretleri bağlanmış gibi görünüyor. Birkaç örnek vereceğim.

Romanın onuncu sayfasında 1985'te on beş yaşındaki Cem şöyle anlatıyor:

“Bazan bir fikri kelimelerle düşünemedim bile... Ama o şeyin resmi, mesela bardaktan boşanırcasına yağmur yağarken nasıl koştuğum ve neler hissettiğim gözümün önünde beliriverirdi. Bazan da bir şeyi kelimelerle düşünemirdim ama gözümün önüne onu bir resim olarak asla getiremezdim.”

Romanın sonlarında, Cem'in oğlu olduğu ortaya çıkan yirmi altı yaşındaki oğlu (yaş konusu çok sıkıntılı, birazdan açıklayacağım) Enver ise şöyle konuşuyor:

“Ama gerçek düşüncenin kelimelerden değil, resimlerden çıkacağını biliyorum. Kelimelerle düşünemediğim asıl düşünceyi gözümün önüne ancak bir resim olarak getirebiliyorum.”

Baba oğul olmalarını anlıyoruz da iki ayrı zamanda benzer cümleleri kurabilmelerinin mantığını (üstelik karakterleri birbirinden alabildiğine farklıken) nasıl açıklayacağız?

Kitabın son bölümünün görünürdeki anlatıcısı Gülnihal. Bu bölümde öğreniyoruz ki Cem'in anlattığı kısım da dâhil olmak üzere tüm okuduklarımızın yazarı, Cem ile Gülnihal'in tek gecelik ilişkisi sonucu doğan oğul Enver'dir.

“Enver'den babasını kazayla öldürmesinin hikâyesini yazmasını istedim. Hâkimin kitabı okuyunca onu meşru müdafaadan beraat ettireceğini söyledim. Ama hikâyeye en başından, babasının kuyu kazmaya gitmesinden başlamalıydı. Demek ki ben, her şeyi öğrenip ona anlatmalıydım. Yalnız bundan sonraki sayfalar değil, bütün bu kitap bir cinayet soruşturması gibi hukuki ayrıntı ve kanıtlara dikkat ederek okunmalı.”

Bu durumda okur olarak her birimiz düşecek olan, kendimizi bir polis müfettişi yerine koyup ayrıntı ve kanıtlara dikkat kesilmek. Gerçi bunu biz okurlardan önce yapması gereken 'öncü' okurlar vardı ama bir şeyler ters gitmiş. Cem kuyuda öldüğüne göre, Gülnihal'in oğluna aktaracakları için geniş bir araştırma yapması gerekiyor. Zira Gülnihal, Cem ile geçirdiği o geceden sonra (1986) otuz yıl boyunca onu görmedi. Gazetelerden öğrendiği tek şey haberlerde çıkan inşaat şirketi ile ilgili. Bu durumda Cem'in dul kalan eşi Ayşe'ye başvuruyor. Ayşe de “kocasıyla üniversite yıllarındaki tanışmalarından ve Deniz Kitabevi'ne gitmelerinden başlayarak” bildiği her şeyi anlatıyor. Tabii Cem, Deniz Kitabevi'ne Ayşe'yle tanışmadan önce gi-

dip gelmeye başlıyor. Cem, on birinci sayfada şöyle diyor:

“Pek çok roman okudum o yaz; çocuk romanları, Jules Verne’den *Arzın Merkezine Seyahat*, Edgar Allan Poe’dan seçme hikâyeler, şiir kitapları, Osmanlı cengâverlerinin maceralarını anlatan tarihi romanlar ve bir de rüyalar üzerine bir derleme. Bu derlemedeki bir yazı bütün hayatımı değiştirecekti.”

Son cümle bizi doğrudan *Yeni Hayat*’ın açılış cümlesine gönderiyor. Cem’in rüya derlemesini kitaba temel olan anlatıdan dolayı Ayşe’ye anlatması doğal. Romanda bu bölümle ilgili bir tesadüf var. Şimdi bu tesadüfün aşırı ‘boyutuna’ bir bakalım. 194. sayfadan alıntılıyorum.

“Oğlum en sonunda ‘her şeyi’ anlatacağı o romana artık başlayacağını söyledi... Hapishanenin siyasete kapalı kütüphanesinde Jules Verne’nin *Arzın Merkezine Seyahat*’i, Edgar Allan Poe’nun hikâyeleri, eski şiir kitapları, *Rüyalarınız*, *Hayatınız* adlı derleme kitabı vardı.”

Bir de oldukça vahim ve nasıl ‘başarıldığını’ havsalamın almadığı bir yaş meselesi var. Cem ile Gülnihal 1986’da bir yaz gecesi birlikte oluyorlar. Bu durumda 1987’de Gülnihal, Enver’i doğuruyor. Kitabın yüz

otuzuncu sayfasında Cem, Gülnihal ile tanışmalarının üzerinden otuz yıl geçtiğini söylüyor. 1986’da tanıştıklarına göre Cem’in olayların son kısmını anlattığı noktada 2016 yılındayız. 143. sayfada Cem’in avukatı Necati Bey, ‘tanıştığınızda on altı yaşındaydınız, olayın üzerinden neredeyse otuz yıl geçti’ diyor. O cümleden sonraki gelişmelerde cinayete kadar sadece birkaç ay geçiyor. Burada yanılma payı en fazla bir yıl olabilir. Gerçi on üç sayfa öncesinde otuz yıl geçtiğini bizzat Cem açıklamıştı. Avukat aynı sayfada Cem’e Enver’in yaşını yirmi altı olarak açıklıyor ve sonraki sayfalarda da karşımıza aynı yaş vurgusu çıkıyor. Eğer Enver gerçekten Cem’in oğluysa bu hesaba göre kesinlikle 1987’de doğduğuna göre yirmi dokuz yaşında olması gerekir, yirmi altı değil. Gülnihal’in doğum yaptığı seneyle Enver’in yaşı örtüşmüyor. Böyle fahiş bir hatayı yazar yapınca ve editörüyle birlikte kitabı okuttuğu kişiler de fark etmeyince romanın çatısı tamamen yıkılıyor. *Kırmızı Saçlı Kadın*, Orhan Pamuk’un bugüne kadar çıkardığı tek zayıf roman. Bu noktada üzerinde çalıştığı kitabın *Kırmızı Saçlı Kadın*’dan daha iyi olacağını tahmin edebiliriz. Düzenli bir okuru olarak bunu içtenlikle diliyorum.